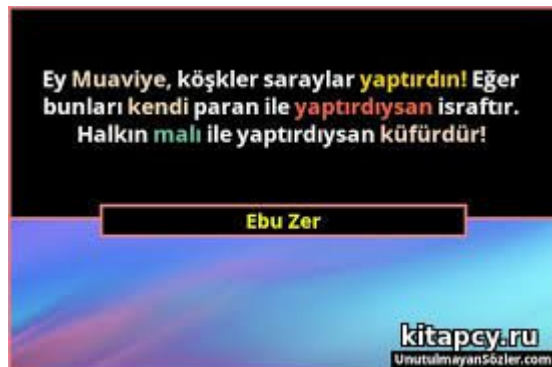

Sürgüne ýollanan Ebu Zer ahlagy!

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 25 январа, 2025

Sürgüne ýollanan Ebu Zer ahlagy! SÜRGÜNE ÝOLLANAN EBU ZER AHLAGY!

Hezreti Aly (r.a) Hezreti Pygamberimiziň (s.a.w) hem şahsy kätibi, hem wahyý kätibidir. Hudeýbiýede baglaşylan şertnamanyň tekstini-de ýazan kişidir. Ol Käbedäki butlary kül-uşak eden, köp sanly gazalara we seriýelere (pygamberiň gatnaşmadyk harby hereketleri) gatnaşan we pygamberimiziň (s.a.w) baýdak göterijisi bolan adam. Uhud we Huneýn urşunda ýaralanandygyna garamazdan Hezreti Pygamberi (s.a.w) bütin güýji bilen gorapdyr. Oňa «Ylmyň gapysy» diýip at berlipdir. Yslam mezhepleri taryhçysy, Muglanyň Sytky Koçman uniwersitetiniň guruýy rektory professor Ethem Ruhi Fyglaly halypamyz Dini işler ministriliginiň neşir eden Yslam ensiklopediýasynyň «Aly» maddasynda şeýle ýazýar: «Beni Saide howlusynda jemlenen ensarlar we muhajirler Hezreti Ebu Bekiri (r.a) halyflyga saýlansoňlar, Hezreti Aly oňa Hezreti Patmanyň alty aýdan soň aradan çykýan wagtyna çenli biat etmändir. Hezreti Alynyň halyflykda gözüniň bolup-bolmandygy meselesi ýa-da Ebu Bekiriň halyflyga saýlanmagynyň başdansowmalyga salynmagy sünniler bilen şaýylaryň arasynda iňňän jedelli meseledir. Emma ýagdaý nähili bolanda-da Ebu Bekiriň halyflyga saýlanmagyndan soň halyflyga talaş etmeýşi ýaly, Ebu Bekire biat eden sahabalar-da halyf saýlawynda şaýylaryň öňe sürşi deý na:s arkaly bellenmek ýa-da mirasdüşerlik faktoryny göz öňüne tutmandyr. Olar Ebu Bekiri ösüp barýan ýaş yslam

döwletiniň goranmak we giňelmek işlerini oňarybiljek, agzybirligi we düzgün-tertibi gorabiljek ukybyny, kureýşe degişliligini, ýaşy we tejribesi bilen töweregindäkilere özüni sylatdyryşy, yslamy ilkinji bolup edenligi we Resullalanyň iň ýakyn egindeşi bplmagy ýaly artykmaçlyklaryna esaslanyp, halyf saýlapdyrlar».

• IKI HALYFYŇ ÖLÜMI

Görlüş i ýaly birinji iki halyfyň saýlawynda orta atylan tutum syýasatyň bähbidine edilen. Ebu Bekir iki ýyl halyflyk edipdir. Saglyk ýagdaýy ýaramazlaşyp ugranda, ýerini Hezreti Omara (r.a) tabşyrmak isleýändigini ýakyn egindeşlerine aýdýar we oňa biat edilmegini Mesjidi-Nebewide (pygamber metjidi) köpçülige mälim edýär. On ýyldan gowrak wagt halyflyk eden Omar Mesjidi-Nebewide hanjarlanyp, agyr ýaralanýar. Ol ýerine geçjek kişini kesgitlemek üçin alty sahabanyň (Hezreti Aly, Osman, Abdurahman ibn Awf, Sad ibn Ebu Wakgas, Talha ibn Ubeýdulla, Zubeýr ibn Awwam adyny berýär we bu kişileriň jemlenip, aralaryndan birini halyf saýlamaklaryny isleýär. Hezreti Omaryň ölüm i niň yzyndan topar Osmany halyf saýlaýar. Şaýylar Omaryň we Osmanyň halyflygyny ykrar etmeýär. On iki ýyllap halyflyk eden Osmanyň döwri gapma-garşylyklar, bulambujarlyklar bilen doly wagtdyr. Onuň ýöreden syýasaty, ýakyn garyndaş-doganlaryny ýolbaşçy wezipelere bellemegi, garyndaşlarynyň ýalňys eden işleri habar berlende olary gorajak bolmagy... uly nägilelikleriň döremegine sebäp bolýar. Kufeden, Basradan, Müsürden gelen topalaňçylar Osmanyň öýüni gabaýar we birnäçe güne çeken gabaw Osmanyň ölümü bilen soňlanýar. Mundan soň muhajirleriň we ensarlaryň belli-başly adamlary jemlenip, Hezreti Alynyň halyf bolmagyny isleýärler. Hezreti Aly muny kabul etmek islemese-de, köpçülik aýak diräp duransoň halyflygy kabul etmeli bolýar.

• EMEWI DINASTIÝASYNA GIDEN ÝOL

Şu ýerde ýene birküç sany hususa ünsüňizi çekmek isleýäri n. Hezreti Alynyň ilkinji üç halyfyň döwründe ýolbaşçy wezipede oturmandyr we uruşlara gatnaşmandyr. Ol diňe ylym bilen meşgul

bolupdyr. Ebu Bekir we Omar hukuk meseleleri boýunça onuň bilen maslahatlaşýan eken.

Hezreti Aly Osman iş başyna geçende edilen işlerdäki ýalňyşlyklary görüp, tankydy belliklerini aýdypdyr. Ol munuň getirjek netijelerini öňünden hasaplabilipdir. Emma onuň aýdanlaryna pitiwa edilmändir. Hezreti Osmanyň öz garyndaşy Mugawyýanyň edýän işlerini aç-açan tankyt eden Ebu Zeriň sürgüne ýollanmagy Hezreti Alyny çuňňur gynanja goýupdyr. Ol muňa garşydygyny bildirmek üçin ogullary bilen bile Ebu Zeri Medineden ugratmaga çykypdyr. Ýeri gelende şu meşhur aýtgyny hem aýdyp geçeyin:

Mugawyýa Şamda özüne kaşaň köşk saldyrýar we Ebu Zeri çagyryýar. Mugawyýa ony köşge aýlansoň, şeýle diýýär:

– Köşgümi neneň gördüň, ýa Ebu Zer?

Ebu Zer şeýle jogap berýär:

– Seret, Mugawyýa, eger bu köşgi öz puluňa saldyran bolsaň, isripdir. Ýok, eger halkyň puluna saldyran bolsaň – hyýanatdyr, haramdyr. Kişiniň haky kişä haram. Muny diňe faraonlar edýändir.

Hezreti Pygamberiziňem (s.a.w) öwgüsine mynasyp bolan Ebu Zer we onuň gözəl ahlagy Mugawyýa ýalylar tarapyndan ilkibaşlarda sürgüne ýollanypdyr. Häkimiýet yşky, olja söýgüsi, tireparazlyk we kör ynanç bileleşensoň, eýýäm şol wagtlar uly içerki uruşlar bolup geçipdir. «Emin wakasynda» orta çykan harijiler pygamberimiziň giýewi we ilkinji iman edenlerden Hezreti Alyny-da dinden çykdy bahanasy bilen öldürüp bilipdirler.

Aýşe SUJU.

«SÖZCÜ» gazeti, 25.07.2022 ý. Taryhy makalalar